

EEN VOORBEELD VAN STATUTAIRE BEPALINGEN VAN EEN NAAM-
LOZE VENNOOTSCHAP TER ZAKE VAN DE JAARREKENING
EN DE WINSTBESTEMMING

door Prof. A. M. van Rietschoten

In december 1961 is door de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken een ontwerp voor wijziging van haar statuten gepubliceerd. De daarin opgenomen ontwerpen voor de bepalingen terzake van de jaarrekening en de winstbestemming lijken mij op sommige punten van voldoende betekenis om daaraan in dit blad aandacht te besteden.

Hieronder volgen de tekst van de in december 1961 geldende statuten enerzijds en die van het ontwerp anderzijds, voorzover zij betrekking hebben op datgene, dat tot bespreking aanleiding geeft.

In de statuten kwamen voor:

Art. 20, alinea 2. Op 31 december van elk jaar worden de boeken der vennootschap afgesloten en worden daaruit door de Raad van Bestuur een balans en winst- en verliesrekening met toelichting opgemaakt, welke door hem vóór 31 juli daaropvolgende aan commissarissen worden aangeboden. De Raad van Bestuur bepaalt in overleg met Commissarissen de bedragen, welke jaarlijks op de bezittingen der vennootschap zullen worden afgeschreven, en de bedragen, welke voor het vormen van reserves zullen worden aangewend.

Art. 20, alinea 3. Commissarissen onderzoeken een en ander; zij zijn bevoegd zich bij dat onderzoek te doen voorlichten en terzijde staan door een door hen aan te wijzen accountant, aan wie de leden van de Raad van Bestuur verplicht zijn alle door hem nodig geachte inlichtingen te verschaffen.

Art. 20, alinea 4. Commissarissen brengen aan de algemene vergadering verslag uit van hun onderzoek, eventueel onder overlegging van het verslag van de accountant.

Art. 21, alinea 1. Van de winst, blijkens de goedgekeurde balans en winst- en verliesrekening behaald, wordt na aftrek van de reserves vastgesteld krachtens het bepaalde bij artikel 20, 2de alinea, aan de houders der preferente aandelen enz.

In het ontwerp voor de nieuwe statuten staat:

Art. 45, alinea 2. De Raad van Bestuur doet jaarlijks binnen zeven maanden na afloop van het boekjaar een balans per een en dertig december van het afgelopen jaar en een winst- en verliesrekening over het afgelopen boekjaar aan de Raad van Commissarissen toekomen.

Art. 45, alinea 3. De Raad van Bestuur is verplicht voornoemde balans en winst- en verliesrekening volgens bedrijfseconomische grondslagen op te maken.

Art. 45, alinea 4. De Raad van Bestuur is bevoegd met goedkeuring van de Raad van Commissarissen te bepalen welk gedeelte van de winst bij wijze van reserve zal worden ingehouden. Over het resterende gedeelte van de winst kan door de algemene vergadering van aandeelhouders worden beschikt met inachtneming van hetgeen in artikel 47 ten aanzien van de winstverdeling is bepaald.

Art. 45, alinea 5. De balans en de winst- en verliesrekening gaan vergezeld van een toelichting.

art. 45, alinea 6. De Raad van Commissarissen doet de balans en de winst- en verliesrekening onderzoeken door een daartoe door hem aan te wijzen accountant en brengt aan de algemene vergadering van aandeelhouders omtrent de balans en de winst- en verliesrekening prae-advies uit.

Art. 45, alinea 7. Een afschrift van de balans, de winst- en verliesrekening, de toelichting en het prae-advies wordt, tezamen met een afschrift van het verslag van de Raad van Bestuur, alsmede van de accountantsverklaring, voor aandeelhouders ter inzage gelegd.

Art. 47, alinea 1. Uit het ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders komende gedeelte van de winst wordt eerst op elk preferent aandeel enz.

Art. 48, alinea 1. Het in artikel 47 bepaalde vindt overeenkomstige toepassing ingeval van uitkeringen ten laste van krachtens art. 45 lid 4 ingehouden winst, met dien verstande, dat het in de eerste twee leden van eerstgenoemd artikel bepaalde (het primaire dividend op preferente en gewone aandelen vR.) geen toepassing vindt indien en voorzover in hetzelfde kalenderjaar de aldaar bedoelde uitkeringen reeds zijn gedaan.

Art. 48, alinea 2. Het in artikel 47 bepaalde vindt overeenkomstige toepassing ingeval van uitkeringen ten laste van agio, met dien verstande, dat het in de eerste twee leden van genoemd artikel bepaalde geen toepassing vindt voor zover in hetzelfde kalenderjaar de aldaar bedoelde uitkeringen reeds zijn gedaan, en voorts dat het in het derde lid sub a, b en c van genoemd artikel bepaalde (tantièmes vR.) geen toepassing vindt.

De volgende punten verdienen in deze wijzigingen de aandacht.

De delegatie van de winstbepaling en de winstbestemming, de laatste voor wat betreft de winstinhouding, aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, is stelliger omschreven.

In de eerste plaats wordt de winstbepaling nu uitsluitend opgedragen aan de Raad van Bestuur, terwijl voorheen de afschrijvingen moesten worden bepaald door de Raad van Bestuur „in overleg met commissarissen”. De verplichting van de Raad van Bestuur de jaarrekening volgens bedrijfseconomische grondslagen op te maken geeft blijk van een interessante ontwikkeling der gedachten. Van een afzonderlijk noemen der afschrijvingen als element van winstbepaling wordt welbewust afscheid genomen. Geen enkel element van winstbepaling wordt meer genoemd, slechts één algemene richtlijn. Alle interpretatievragen, die bij haar toepassing rijzen, worden aan de Raad van Bestuur ter beantwoording opgedragen. Hij zal daarbij rekening moeten houden met de evolutie in de denkbeelden, die in de bedrijfseconomie ter zake van de winstbepaling kan optreden. Hij zal de toepassing van de bedrijfseconomische grondslagen onder de steeds wisselende omstandigheden moeten verzorgen.

Hiermede is aan de Raad van Bestuur geen specifieke aanwijzing gegeven. Maar de verwijzing naar de bedrijfseconomie geeft beter aan wat van de Raad van Bestuur wordt verwacht, dan met een specifiek voorschrift zou kunnen worden bereikt.

Voorts wordt de bepaling van de winstinhouding stelliger gedelegeerd aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Het overleg met Commissarissen is vervangen door de goedkeuring van de Raad van Commissarissen. In

aansluiting daaraan wordt in artikel 47 alinea 1 terecht gesproken van het ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders komende gedeelte van de winst.

De afzonderlijke bepalingen (art. 48 alinea's 1 en 2) voor de uitkeringen uit ingehouden winst en die uit agio zijn verbeteringen in de duidelijkheid, waarmee de rechten der respectieve belanghebbenden zijn omschreven. In vele statuten worden zodanige bepalingen gemist.

Tenslotte mag niet onopgemerkt blijven de imperatieve bepaling omtrent het ter kennis van aandeelhouders brengen der accountantsverklaring. Voorheen was dit kennisgeven ter discretie van commissarissen. Ook hier mag worden gesproken van een blijk van evolutie der denkbeelden. De accountant moge al door commissarissen zijn aangewezen, zijn oordeel op grond van zijn onderzoek moet worden bekend gemaakt en zulks in de formulering, die hij daaraan gemeend heeft te moeten geven.

In de toelichting, welke is gegeven bij het ontwerp tot wijziging der statuten, wordt ten aanzien van de hier aangehaalde bepalingen gezegd, dat de nieuwe formulering is gericht naar moderne opvattingen. Daarom vond ik aanleiding ze onder de aandacht van onze lezerskring te brengen.